

แรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา Preservice Teachers' Motivation to Use Artificial Intelligence and Suggestions for Development

วิลาวลัย โพธิ์ทอง
Wilawan Phothong

Received: 14 March 2026, Revised: 27 June 2026, Accepted: 29 June 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู 2) เปรียบเทียบแรงจูงใจจำแนกตามเพศ และ 3) นำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู” กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตครูระดับปริญญาตรี สังกัดวิทยาลัยการศึกษา จำนวน 518 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าที (Independent Samples t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู ปรากฏว่า นิสิตมีความเห็นว่าตนเองมีแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า ปัจจัยประโยชน์ใช้สอยเป็นด้านที่นิสิตมีแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์มากที่สุด ($\bar{X}=3.93$, S.D. = 0.74) รองลงมาคือด้านปัจจัยความสำเร็จ ($\bar{X}=3.82$, S.D. = 0.72) ด้านปัจจัยค่านิยมภายใน/ความสนใจ ($\bar{X}=3.80$, S.D. = 0.77) ด้านปัจจัยต้นทุน ($\bar{X}=3.72$, S.D. = 0.78) และด้านความคาดหวัง ($\bar{X}=3.65$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูจำแนกตามเพศ พบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ควรมุ่งเสริมสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถตนเองผ่านประสบการณ์ความสำเร็จ การเรียนรู้จากตัวแบบ และกิจกรรมที่มีระดับความท้าทายเหมาะสม ควรส่งเสริมการเห็นคุณค่าและบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในฐานะเครื่องมือเสริมศักยภาพครู โดยบูรณาการ AI เข้ากับการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการพัฒนาทักษะด้านจริยธรรมดิจิทัล ควรลดอุปสรรคในการใช้งานทั้งด้านความกังวล ทักษะ และจริยธรรม ผ่านนโยบายสนับสนุนแนวทางการใช้ AI ที่ชัดเจน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้เพื่อการใช้ AI อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

คำสำคัญ : แรงจูงใจ ปัญญาประดิษฐ์ นิสิตครู การพัฒนาแรงจูงใจ

¹รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล wilawan.ph@up.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to 1) investigate the level of motivation for using Artificial Intelligence (AI) among preservice teachers, 2) compare motivation levels based on gender, and 3) propose recommendations for enhancing AI utilization. The sample consisted of 518 undergraduate preservice teachers from the School of Education, selected through simple random sampling, and three experts who provided recommendations. The research instruments included a questionnaire on motivation toward the use of artificial intelligence (AI) and an expert opinion questionnaire for obtaining recommendations. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, an independent samples t-test, and content analysis of the expert's opinions. The research findings were as follows:

1. Overall, the preservice teachers exhibited a high level of motivation to use artificial intelligence ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.66). Among the components, utility value received the highest mean score ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.74), followed by attainment value ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.72), intrinsic/ interest value ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.77), cost ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.78), and expectancy ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.73), respectively.

2. There was no statistically significant in motivation to use AI between male and female preservice teachers.

3. The development of motivation toward the use of artificial intelligence (AI) should focus on enhancing self-efficacy through mastery experiences, observational learning, and appropriately challenging learning activities. The value and role of AI as a tool for enhancing teachers' potential should be promoted by integrating AI into the learning process, professional practicum experiences, and the development of digital ethical competencies. In addition, barriers to AI adoption, including anxiety, limited skills, and ethical concerns, should be reduced through supportive policies, clear guidelines for AI use, and the establishment of learning communities that promote creative and sustainable AI utilization

Keywords: motivation, artificial intelligence, preservice teachers, motivation development

¹Associate Professor, Ph.D., School of Education, University of Phayao, email: wilawan.ph@up.ac.th

บทนำ

ในยุคแห่งการปฏิวัติดิจิทัลนี้ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ถือเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีเกิดใหม่ที่มีศักยภาพในการพลิกโฉมวิถีการดำเนินชีวิต การทำงาน และการสื่อสารของมนุษย์ แม้ว่าทุกฝ่ายจะพยายามแข่งขันเพื่อเป็นผู้นำในเทคโนโลยีนี้ แต่ระดับความพร้อมกลับแตกต่างกันออกไป และมีความท้าทายในการนำไปใช้งานในหลายภาคส่วน (Kabalisa & Altmann, 2021) ในการศึกษา ก็เช่นเดียวกัน ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางใหม่สำหรับการสอนและการเรียนรู้ (Habibi et al., 2023)

เมื่อปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ในแนวทางการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ การให้เหตุผล และการตัดสินใจโดยอัตโนมัติ การทำความเข้าใจว่าแต่ละบุคคลสร้างความชื่นชอบหรือความนิยมต่อการใช้แอปพลิเคชัน ปัญญาประดิษฐ์อย่างไร จึงกลายเป็นเรื่องที่สำคัญมากยิ่งขึ้น (Yurt & Kasarci, 2024) นอกจากนี้ การผสมผสานปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะแชทบอทได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ในเครื่องมือทางการศึกษา โดยนำเสนอแอปพลิเคชันที่หลากหลายและทรงพลัง ตัวอย่างเช่น ในแวดวงการศึกษาแบบต่าง ๆ มีการนำแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลเข้ามาช่วยยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน การใช้ระบบประเมินผลแบบอัตโนมัติที่ช่วยครูในการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน และการใช้ระบบจดจำใบหน้าเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน การบูรณาการปัญญาประดิษฐ์อย่างหลากหลาย เช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ในการปฏิวัติรูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม และส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Karaman & Göksu, 2024 อ้างถึงใน Yurt & Kasarci, 2024)

ความท้าทายในวิชาชีพครูยุคปัจจุบันในบริบทประเทศไทย จากงานวิจัยก่อนหน้านี้บ่งชี้ว่า ครูประสบกับภาวะหมดไฟ ขาดอำนาจ และห่างเหินจากอัตลักษณ์และบทบาททางวิชาชีพของตนเอง โดยหลายคนลาออกจากงานแม้จะมีสิทธิประโยชน์จากการเป็นข้าราชการก็ตาม ซึ่งเป็นความท้าทายเชิงโครงสร้างของครูไทยในด้านการงาน การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และผลกระทบต่อความเป็นวิชาชีพครู ประเด็นเหล่านี้ได้ส่งผลต่อแรงจูงใจของครู (Uerpairojkit, 2025) และถึงแม้ว่าในปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยลดภาระงานครูแล้วก็ตาม แต่ประเด็นท้าทายคือ ครูต้องพัฒนาทักษะใหม่และปรับบทบาทให้เหมาะสมกับยุค AI

อย่างไรก็ตาม การวิจัยเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในระบบการศึกษาสะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยงที่อ่อนแอกับมุมมองทางการสอนหรือแนวทางการสอน โดยเฉพาะในระบบการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อาจเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่มีแรงบันดาลใจและมีทักษะขั้นสูง จำเป็นต้องทำความเข้าใจในบทบาทของครูในการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนในการเป็นสื่อกลางและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในห้องเรียน (Chiu, Moorhouse, Chai, & Ismailov, 2023)

แรงจูงใจเป็นปัจจัยหนึ่งในหลาย ๆ ปัจจัยที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของคน สามารถช่วยอธิบายถึงสาเหตุของพฤติกรรม และพยากรณ์พฤติกรรมของบุคคลได้ รวมถึงยังสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นมีแรงจูงใจในการทำพฤติกรรมนั้นแตกต่างกัน ช่วยให้บุคคล หน่วยงาน หรือองค์การบริหารจัดการให้บุคคลหรือกลุ่มมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ (ครุฑิต ทรศนะ วิเทศ, 2562) แรงจูงใจ (Motivation) คือ แรงผลักดันในการทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) (Ryan & Deci, 2000) เพื่อเติมเต็ม

ความต้องการของตนเอง แรงจูงใจพื้นฐานของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อจิตใจของมนุษย์ในหลากหลายมิติและสามารถส่งผลตั้งแต่ในวัยเด็กไปจนถึงวัยชรา (Molden et al., 2008 อ้างถึงใน อาภา กำวิจิตรรัตนโยธา, 2563) ในบริบทของการเลือกใช้เทคโนโลยี ทฤษฎีความคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory) เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ช่วยอธิบายพฤติกรรมดังกล่าว โดยชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดจากความเชื่อมั่นว่าตนเองจะทำได้สำเร็จ (Expectancy) และการรับรู้ถึงคุณค่าของงานนั้น (Task Value) ซึ่งประกอบด้วยคุณค่าด้านความสำเร็จ ประโยชน์ใช้สอย ความสนใจ และต้นทุนที่ต้องเสียไป (Yurt & Kasarci, 2024) นอกจากนี้ทฤษฎีด้านแรงจูงใจแล้ว งานวิจัยที่ผ่านมายังพบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ โดยเฉพาะ “เพศ” อาจมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่น การรับรู้ประโยชน์ ความตั้งใจ และความกังวลในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่แตกต่างกัน (Jo, 2022; Draxler et al., 2023) ขณะที่งานของ Diao et al (2024) พบว่า เพศอาจทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความตั้งใจใช้ Generative AI ของนักศึกษา ดังนั้น การศึกษาความแตกต่างด้านแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์จำแนกตามเพศจึงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนานิสิตครูให้มีความพร้อมต่อการใช้ AI ในวิชาชีพครู

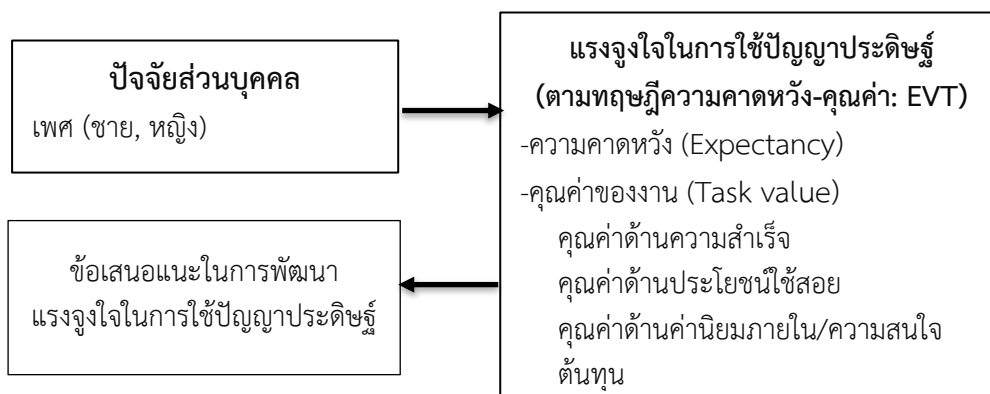
จากความสำคัญและช่องว่างการวิจัยดังกล่าว งานวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูในหลักสูตรการผลิตครูคู่ขนาน และเปรียบเทียบความแตกต่างตามปัจจัยทางเพศ โดยผลการวิจัยจะนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแรงจูงใจ การวางแผนออกแบบการจัดการเรียนการสอน บทบาทของผู้สอนในการสนับสนุนเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมและยกระดับวิชาชีพครูในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูจำแนกตามเพศ
3. เพื่อศึกษาและนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบทฤษฎีความคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory: EVT) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมและแรงจูงใจของบุคคล งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยมีตัวแปรต้นคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ส่งผลต่อตัวแปรตามคือ แรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งประกอบด้วย ความคาดหวัง (Expectancy) คุณค่าด้านความสำเร็จ (Attainment value) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (Utility value) คุณค่าด้านค่านิยมภายใน/ความสนใจ (Intrinsic/ interest value) และต้นทุน (Cost) (Yurt & Kasarci, 2024) เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2568 ภาคการศึกษาที่ 2 จำนวน 2,015 คน (งานทะเบียนและสถิตินิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2568 ภาคการศึกษาที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างขั้นต่ำเพื่อเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร โดยใช้ตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 323 คน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งมีนิตตอบแบบสอบถามกลับมาและมีความสมบูรณ์พร้อมวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 518 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เครื่องมือนี้ผู้วิจัยได้แปลและปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ Yurt และ Kasarci (2024) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 2 มิติหลัก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) เพื่อสอบถามระดับความเห็นด้วยของนิสิตครูที่มีต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและลักษณะคำตอบ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง ตรงกับระดับความรู้สึก/เห็นด้วย มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง ตรงกับระดับความรู้สึก/เห็นด้วย มาก
- 3 คะแนน หมายถึง ตรงกับระดับความรู้สึก/เห็นด้วย ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ตรงกับระดับความรู้สึก/เห็นด้วย น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง ตรงกับระดับความรู้สึก/เห็นด้วย น้อยที่สุด

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

3.1 แบบสอบถามแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่แปลและตรวจสอบความถูกต้องของภาษาแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากนั้นคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 โดยผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงข้อคำถามให้สื่อความหมายได้ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของนิสิตยิ่งขึ้น จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนิสิตวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับและรายองค์ประกอบ โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ผลปรากฏดังตารางที่ 1 ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาสูงกว่า 0.70 ในทุกองค์ประกอบ บ่งชี้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ (Taber, 2018) จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาคของแบบสอบถาม

องค์ประกอบ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
1) ความคาดหวัง (Expectancy)	.924
2) คุณค่าของงาน (Task value)	
คุณค่าด้านความสำเร็จ (Attainment value)	.898
คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (Utility value)	.905
คุณค่าด้านค่านิยมภายใน/ความสนใจ (Intrinsic/ interest value)	.894
ต้นทุน (Cost)	.898

3.2 แบบสอบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู สร้างขึ้นโดยบูรณาการจากกรอบทฤษฎีความคาดหวัง-คุณค่า (EVT) การทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากแบบสอบถามแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอุปสรรค รูปแบบการสนับสนุน และแนวทางการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ในการวิชาชีพครู โดยเครื่องมือนี้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปสร้างในรูปแบบแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 3 สัปดาห์ ในช่วงภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2568

4.2 แบบสอบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแรงจูงใจ ดำเนินการจัดส่งให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายการศึกษาระดับประเทศ ด้านการบริหารการศึกษา และด้านเทคโนโลยีการศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ผล ดังนี้

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจจำแนกตามเพศ ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยมีการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ด้วยการทดสอบความแปรปรวนที่เท่ากัน (Levene's Test for Equality of Variances) ก่อนใช้การทดสอบค่าทีแบบอิสระต่อกัน (Independent Samples t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

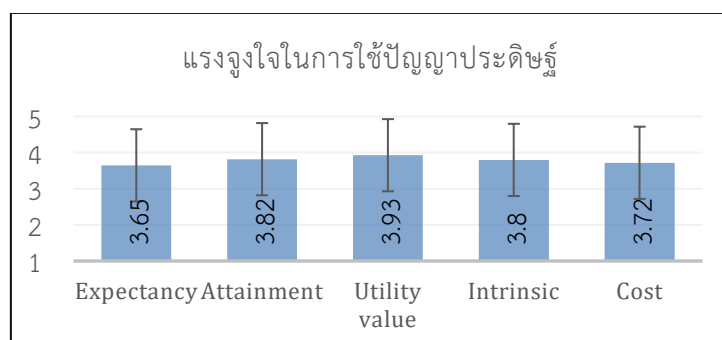
5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดกลุ่มประเด็น (Thematic Analysis) ตามกรอบของทฤษฎีแรงจูงใจ สังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการสำรวจแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู ข้อมูลจากนิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 518 คน พบว่า เป็นนิสิตเพศชาย 127 คน (ร้อยละ 24.52) เพศหญิง 380 คน (ร้อยละ 73.36) และนิสิตที่ไม่ระบุเพศ 11 คน (ร้อยละ 2.12)

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ (Best, 1981) พบว่า ในภาพรวมนิสิตมีแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}=3.78$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ปัจจัยประโยชน์ใช้สอย (Utility value) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=3.93$, S.D. = 0.74) รองลงมาคือ ปัจจัยความสำเร็จ (Attainment) ($\bar{X}=3.82$, S.D. = 0.72) ปัจจัยค่านิยมภายใน/ความสนใจ (Intrinsic/ interest value) ($\bar{X}=3.80$, S.D. = 0.77) ปัจจัยต้นทุน (Cost) ($\bar{X}=3.72$, S.D. = 0.78) และปัจจัยความคาดหวัง (Expectancy) ($\bar{X}=3.65$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ รายละเอียดผลการวิเคราะห์แสดงดังภาพที่ 2 และตารางที่ 2

ภาพที่ 2 ค่าเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบของแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู

แรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์	$\bar{X}$	S.D.
1. ความคาดหวัง (Expectancy)	3.65	0.73
1) ฉันสามารถเรียนรู้ทักษะที่ช่วยให้ใช้แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.10	0.78
2) ฉันมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์มากเกินพอเมื่อเทียบกับหลาย ๆ คน	3.58	0.88
3) ฉันทำได้ดีกว่าเพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพ	3.46	0.90
4) ฉันมีศักยภาพในการใช้ปัญญาประดิษฐ์สูงกว่าคนรอบข้างของฉันหลายคน	3.47	0.89
2. คุณค่าของงาน (Task value)	3.81	0.69
ปัจจัยความสำเร็จ (Attainment)	3.82	0.72
5) ความสามารถในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญสำหรับฉัน	3.92	0.83
6) การเรียนรู้และใช้นวัตกรรมจากแอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์เป็นสิ่งที่ฉันให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ	3.80	0.86
7) การติดตามความเคลื่อนไหวหรือพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับฉัน	3.73	0.89
8) ฉันให้ความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนาทักษะในการใช้แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์	3.82	0.87
ปัจจัยประโยชน์ใช้สอย (Utility value)	3.93	0.74
9) แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์จะช่วยให้ฉันกลายเป็นมืออาชีพ	3.79	0.90
10) ปัญญาประดิษฐ์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมของฉัน ทำให้ชีวิตของฉันดีขึ้น	3.93	0.84
11) ปัญญาประดิษฐ์ช่วยให้งานจัดการงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้คล่องตัวขึ้น	3.95	0.88
12) ปัญญาประดิษฐ์มีประโยชน์ต่อฉันในหลาย ๆ เนื้อหาและหลาย ๆ สาขาวิชา	4.08	0.83
ปัจจัยค่านิยมภายใน/ความสนใจ (Intrinsic/ interest value)	3.80	0.77
13) ฉันรู้สึกเพลิดเพลินเมื่อได้ใช้แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์	3.84	0.89
14) ฉันสนุกกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์	3.87	0.88
15) การติดตามพัฒนาการของปัญญาประดิษฐ์เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับฉัน	3.74	0.89
16) การพัฒนาทักษะในการใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่น่ารื่นรมย์สำหรับฉัน	3.75	0.85
ปัจจัยต้นทุน (Cost)	3.72	0.78
17) การสละเวลาและความพยายามในการเรียนรู้การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นสิ่งที่คุ้มค่าสำหรับฉัน	3.79	0.86
18) การเรียนรู้แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์เป็นเรื่องง่ายสำหรับฉัน	3.79	0.90
19) ฉันยินดีสละเวลาในการทำกิจกรรมอื่นเพื่อมาเรียนรู้แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์	3.61	0.98
20) ฉันไม่ลังเลที่จะทุ่มเทเวลาและความพยายามเพื่อพัฒนาทักษะของฉันที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์	3.70	0.94
รวมเฉลี่ย	3.78	0.66

หมายเหตุ: ข้อคำถามด้านต้นทุนในวิจัยนี้ เป็นการวัดในมิติเชิงบวก (ความเต็มใจลงทุนลงแรง)

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูจำแนกตามเพศ พบว่า นิสิตครูเพศชายและเพศหญิงมีแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = .578$, $df = 505$, $p = .564$) โดยได้ตัดข้อมูลนิสิตที่ไม่ระบุเพศออกจากการวิเคราะห์ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูที่มีเพศแตกต่างกัน

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	n	F	p-value	t	df	p-value
นิสิตชาย	3.82	.68	127	.038	.846	.578	505	.564
นิสิตหญิง	3.78	.65	380					

หมายเหตุ: -วิเคราะห์เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุเพศ ($n = 507$) โดยไม่นำข้อมูลผู้ไม่ระบุเพศจำนวน 11 คน มาวิเคราะห์

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู มีดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะตามองค์ประกอบของแรงจูงใจ

1) การยกระดับความคาดหวัง (Expectancy) การพัฒนาความเชื่อมั่นในความสามารถตนเองและความคาดหวังในความสำเร็จ พบว่า การพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูควรเริ่มต้นจากการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) และความคาดหวังต่อผลลัพธ์ (Outcome Expectancy) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาที่อธิบายว่า ความเชื่อมั่นของบุคคลพัฒนาขึ้นจาก 4 แหล่งสำคัญ ได้แก่ (1) ประสบการณ์ความสำเร็จโดยตรง (2) การเรียนรู้ผ่านตัวแบบ (3) การได้รับแรงเสริมทางวาจา และ (4) การจัดการสภาวะทางอารมณ์ ในบริบทของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ควรออกแบบกิจกรรมแบบขั้นบันได โดยเริ่มจากภารกิจที่มีความซับซ้อนต่ำ เช่น การใช้ชุดคำสั่งพื้นฐาน (Prompt) เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนพัฒนาไปสู่การประยุกต์ใช้ที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์ นอกจากนี้ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัยต่อความล้มเหลว และการให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง จะช่วยลดความวิตกกังวล และเสริมสร้างความเชื่อมั่นอย่างยั่งยืน

2) การส่งเสริมคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าด้านความสำเร็จ (Utility & Attainment Value) การส่งเสริมความตระหนักถึงบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ต่อวิชาชีพครู พบว่า การสร้างความตระหนักควรมุ่งเน้นการทำความเข้าใจว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ “ขยายศักยภาพ” (Augmentation) มิใช่ “ทดแทน” (Replacement) ครู กลยุทธ์ที่ควรดำเนินการ ได้แก่

- (1) การเน้นแนวคิดปัญญาประดิษฐ์ที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centric AI)
- (2) การออกแบบบทบาทครูใหม่ในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้ (Learning Designer)
- (3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่บูรณาการการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI-Integrated Practicum)

(4) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) และความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)

การนำเสนอกรณีศึกษาครูต้นแบบทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ จะช่วยเพิ่มความคาดหวังในความสำเร็จทางวิชาชีพ ส่วนการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมให้เห็นประโยชน์เชิงปฏิบัติ ควร

ยึดแนวความคิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สามารถจำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่

(1) ด้านการเรียนรู้ของนิสิต ใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็น “คู่คิดทางปัญญา” (Cognitive Partner) เพื่อช่วยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวางแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

(2) ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้ช่วยในการออกแบบ แผนการสอน สร้างสื่อ และจำลองสถานการณ์ในชั้นเรียน

(3) ด้านการปฏิบัติงานวิชาชีพ ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อลดภาระงานธุรการ วิเคราะห์ ข้อมูลผู้เรียน และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงข้อมูล

3) การกระตุ้นคุณค่าด้านความสนใจ (Intrinsic Value) การกระตุ้นแรงจูงใจภายในในการ ใช้ปัญญาประดิษฐ์ การพัฒนาแรงจูงใจให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนจำเป็นต้องมุ่งเน้น “แรงจูงใจภายใน” มากกว่าแรงจูงใจภายนอก นอกจากนี้ ควรมีระดับความท้าทายที่เหมาะสมกับศักยภาพ เพื่อไม่ให้เกิด ความเครียดหรือเบื่อหน่าย ดังนั้น กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้นิสิตเลือกเครื่องมือเอง ออกแบบโครงการตาม ความสนใจ และได้รับการยอมรับจากชุมชนการเรียนรู้ ภายใต้หลักการ 5 ประการ ได้แก่ (1) เปิดพื้นที่ให้ เลือกและออกแบบด้วยตนเอง (2) จัดความท้าทายที่สมดุลกับศักยภาพ (3) สร้างประสบการณ์ความสำเร็จที่ เห็นผลจริง (4) ส่งเสริมความสัมพันธ์และชุมชนการเรียนรู้ และ (5) หล่อหลอมอัตลักษณ์ความเป็นนวัตกรรมครู ในยุคดิจิทัล เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ แรงจูงใจจะไม่เกิดเพียงชั่วคราว แต่จะ พัฒนาเป็นความมุ่งมั่นระยะยาวในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างสร้างสรรค์ มีจริยธรรม และสอดคล้องกับอัต ลักษณ์วิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21

4) การลดต้นทุนหรืออุปสรรคในการใช้งาน (Cost Reduction) การลดความกังวลและ อุปสรรค ควรครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านจิตวิทยา ประกาศนโยบายที่ยืนยันว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้ช่วย ไม่ใช่ผู้แทนที่ครู

(2) ด้านทักษะ จัดทำชุดคำสั่งตัวอย่างและโมดูลการเรียนรู้ขนาดเล็ก

(3) ด้านจริยธรรม จัดทำแนวปฏิบัติการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างชัดเจน

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงระบบและนโยบาย

1) รูปแบบการสนับสนุนจากอาจารย์และหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความพร้อมด้าน ปัญญาประดิษฐ์ ความพร้อมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์มิได้เกิดจากการเพิ่มเนื้อหาเทคโนโลยีเพียงรายวิชาใด รายวิชาหนึ่ง หากแต่ต้องอาศัยการสนับสนุนเชิงระบบใน 3 ระดับ ได้แก่

(1) ระดับหลักสูตร (การบูรณาการในหลักสูตร: Curriculum Integration) ควรกำหนดให้ ความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) เป็นสมรรถนะหลักของหลักสูตร และบูรณาการการใช้ ปัญญาประดิษฐ์ไว้ในรายวิชาวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ของแต่ละสาขา

(2) ระดับอาจารย์ผู้สอน (การเป็นต้นแบบทางการสอน: Instructional Modeling) อาจารย์ควรทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และผู้ชี้แนะ (Coach) โดยสาธิตการใช้ ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งจัดทำแนวปฏิบัติหรือชุดคำสั่งตัวอย่างที่เหมาะสมกับสาขาวิชา

(3) ระดับสถาบัน (การสนับสนุนเชิงระบบ: Systemic Support) สถาบันควรจัดสรร ทรัพยากร เช่น สิทธิการใช้งานเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ระดับฟรีมีียม การจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการให้คำปรึกษาด้านเทคนิคอย่างต่อเนื่อง

2) บทบาทของสถาบัน สถาบันควรสร้าง “ระบบนิเวศการเรียนรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์” (AI Learning Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในความสามารถตนเอง โดยดำเนินการผ่าน

(1) นโยบายพื้นที่ทดลอง (AI Sandbox Policy) กำหนดช่วงกิจกรรมที่ไม่ตัดสินผลลัพธ์ด้วยคะแนน แต่

ประเมินจากกระบวนการเรียนรู้ ความพยายาม และการสะท้อนคิด (2) การจัดเวทีแสดงผลงานนวัตกรรม AI (3) การออกใบรับรองทักษะย่อย และ (4) การจัดสรรทรัพยากรเพื่อลดอุปสรรค แนวทางคือ การจัดหา License ระดับพรีเมียม การสร้างทีมสนับสนุนเพื่อช่วยแก้ปัญหาเบื้องต้น เป็นต้น

3) ข้อเสนอเชิงนโยบายและการบริหารหลักสูตรในภาพรวม เพื่อให้การพัฒนาแรงจูงใจมีความยั่งยืน ควรปรับจากการดำเนินโครงการระยะสั้น ไปสู่การวางนโยบายเชิงโครงสร้าง ได้แก่

(1) บูรณาการสมรรถนะด้านปัญญาประดิษฐ์ในผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร

(2) จัดสรรทรัพยากรด้านเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม

(3) พัฒนาศักยภาพอาจารย์อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดทำกรอบจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์ในระดับมหาวิทยาลัย

(5) พัฒนาระบบใบรับรองทักษะ (Skill Transcript) เพื่อรองรับการจ้างงานในอนาคต

การพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ต้องบูรณาการมิติทางจิตวิทยา การออกแบบการเรียนรู้ การสนับสนุนเชิงสถาบัน และจริยธรรมวิชาชีพเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม หากสถาบันสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความเชื่อมั่น ความท้าทายที่เหมาะสม และการยอมรับทางวิชาชีพ ปัญญาประดิษฐ์จะไม่เป็นเพียงเครื่องมือเทคโนโลยี แต่จะกลายเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. แรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีแรงจูงใจด้านคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (Utility value) มากที่สุด รองลงมาคือ คุณค่าด้านความสำเร็จ (Attainment value) คุณค่าด้านความสนใจ (Intrinsic value) ต้นทุน (Cost) และความคาดหวัง (Expectancy) ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Yurt และ Kaşaracı (2025) ที่ได้สำรวจเจตนาของนิสิตครูต่อการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการศึกษาภายใต้กรอบทฤษฎีความคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory) ซึ่งพบว่า คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุด แม้ลำดับขององค์ประกอบอื่น ๆ จะมีความแตกต่างกันบ้าง แต่ทั้งสองงานวิจัยมีข้อค้นพบที่ตรงกันอย่างชัดเจนว่า คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจได้มากที่สุด ในขณะที่ความคาดหวังเป็นปัจจัยที่มีคะแนนต่ำที่สุด สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้ครูในอนาคตจะตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ แต่ระดับความมั่นใจในศักยภาพของตนเองที่จะใช้เครื่องมือเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ Bozer Özşarac และ Ergin (2025) ได้ศึกษาปัจจัยผลักดันให้ครูใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาปฐมวัย พบว่าครูมีการรับรู้ด้านความคาดหวังและคุณค่าในระดับสูง แต่มีการรับรู้ด้านต้นทุนในระดับปานกลาง โดยครูที่มีประสบการณ์วิชาชีพสูง วุฒิการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างสม่ำเสมอ จะมีแรงจูงใจสูงและรับรู้ต้นทุนต่ำกว่า ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ในประเด็นการรับรู้คุณค่าที่ครูมองว่าปัญญาประดิษฐ์ช่วยเพิ่มความหลากหลายและคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ผลด้านความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกันนั้น อาจอธิบายได้ว่าความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและการรับรู้ประโยชน์ล้วนส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจในการใช้งาน ดังนั้น สถาบันผลิตครูจึงควรจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุน (Supportive environment) เพื่อช่วยเพิ่มความคาดหวังและแรงจูงใจ ซึ่งถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (Wang et al., 2023)

สำหรับบริบทในประเทศไทย แม้การศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์โดยตรงอาจยังมีจำกัด แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในมิติของการยอมรับเทคโนโลยี เช่น การศึกษาของ พิทยาภรณ์ พุ่มพวง และคณะ (2568) ที่พบว่านักศึกษาส่วนมากมีทัศนคติและการรับรู้เชิงบวกต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยมีการรับรู้ประโยชน์ ความตั้งใจใช้งาน และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานอยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับ “แรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์” ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ในประเด็นการรับรู้ประโยชน์ โดยชี้ให้เห็นว่าเมื่อนิสิตรับรู้ว่ายปัญญาประดิษฐ์สามารถเป็นผู้ช่วยที่เพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการเรียนรู้ได้จริง ไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อมูล การสังเคราะห์เนื้อหา หรือการแปลภาษา การรับรู้ประโยชน์เหล่านี้จึงแปรเปลี่ยนเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ผลักดันให้นิสิตนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

2. การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครูจำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sahar และ Hassan (2025) ที่ศึกษาแรงจูงใจของนิสิตในการใช้แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์ในประเทศปากีสถาน ซึ่งพบว่าเพศชายมีความคาดหวัง ประโยชน์ใช้สอย และแรงจูงใจภายในมากกว่า ในขณะที่เพศหญิงมีลักษณะวิตกกังวลมากกว่า ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lin et al. (2021) ที่ศึกษาการสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของแรงจูงใจในการเรียนรู้ปัญญาประดิษฐ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และพบว่านักเรียนชายมีคะแนนปัจจัยและกลยุทธ์ด้านแรงจูงใจสูงกว่านักเรียนหญิง

จากการค้นคว้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจโดยตรงแม้จะยังไม่ปรากฏมากนัก แต่ก็มีการศึกษาในประเด็นที่ใกล้เคียงกัน โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับและการใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่ศึกษาประเด็นทางเพศ เช่น งานวิจัยของ วิลาวลัย โพธิ์ทอง (2568) ศึกษาการยอมรับและการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพิ่มพูนเพื่อการศึกษาของนิสิตครู ผลการศึกษาพบว่า นิสิตครูเพศชายมีระดับการยอมรับและใช้ปัญญาประดิษฐ์เพิ่มพูนสูงกว่าเพศหญิงในเกือบทุกมิติ ส่วนงานวิจัยของ Lii, Y., et al. (2025) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู โดยศึกษาเรื่องเพศเป็นตัวแปรกำกับ ค้นพบว่า นิสิตครูมีความตั้งใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์เท่ากัน แต่เพศอาจทำให้ระดับการนำไปใช้จริงแตกต่างกัน หมายความว่าเพศมีผลต่อ “ความแรงของความสัมพันธ์” ระหว่างความตั้งใจใช้ปัญญาประดิษฐ์กับการใช้งานจริง และงานวิจัยของ Zhang, C., et al. (2023) ค้นพบว่าเพศมีบทบาทต่อการยอมรับปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู โดยเพศหญิงมีภาวะกังวลหรือรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อเทคโนโลยี AI (AI Anxiety) สูงกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีการรับรู้ความเพลิดเพลิน (Perceived enjoyment) สูงกว่าเพศหญิง

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้นิสิตครูทั้งชายและหญิงจะมีแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ไม่แตกต่างกันก็ตาม แต่งานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาประเด็นเรื่องความวิตกกังวล หรือประเด็นการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ในผลกระทบทางลบ ซึ่งเป็นประเด็นที่เพศหญิงจะแสดงความรู้สึกที่ชัดเจนกว่า แม้กระนั้นก็ตาม เมื่อทั้งนิสิตครูชายและหญิงมีแรงจูงใจในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ไม่แตกต่างกัน หลักสูตรการผลิตครูก็ควรส่งเสริมในด้านความคาดหวัง (Expectancy) ที่งานวิจัยนี้สะท้อนว่านิสิตไม่มั่นใจในศักยภาพการเรียนรู้เรื่องปัญญาประดิษฐ์ของตนเองมากนักแม้จะตระหนักถึงประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์ก็ตาม ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจัดเตรียมปัจจัยสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้นิสิตมีความมั่นใจในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์อย่างเต็มศักยภาพ มีความรับชอบ และไม่ละเมิดจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics)

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแรงจูงใจในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนิสิตครู สะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมแรงจูงใจควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านความเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง การเห็น

คุณค่าของ AI และการลดอุปสรรคในการใช้งาน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory) ของ Eccles และ Wigfield (2002) ที่อธิบายว่าแรงจูงใจเกิดจากความคาดหวังต่อความสำเร็จและการรับรู้คุณค่าของกิจกรรม ดังนั้น สถาบันผลิตครูควรออกแบบระบบสนับสนุนที่บูรณาการ AI Literacy ในหลักสูตร สร้างประสบการณ์การใช้ AI ในบริบทวิชาชีพ และพัฒนาแนวทางการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตสามารถใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริมศักยภาพการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบสมรรถนะ AI สำหรับครูของ UNESCO (2024) ที่เน้นการใช้ AI อย่างมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง จริยธรรม และการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่านิสิตครูมีแรงจูงใจด้านความคาดหวัง (ความมั่นใจในศักยภาพตนเอง) ในระดับต่ำที่สุด สถาบันผลิตครูจึงควรสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ที่ปลอดภัยและเกื้อหนุน เช่น การจัดหาทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน หรือการมีศูนย์ให้คำปรึกษา เพื่อยกระดับความมั่นใจและลดอุปสรรคในการใช้งาน ซึ่งจะนำไปสู่การหล่อหลอมอัตลักษณ์ครูในยุคดิจิทัลที่มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพอย่างยั่งยืน

2. จากข้อค้นพบที่ว่าคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจได้มากที่สุด อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้นิสิตเห็นถึงประโยชน์เชิงประจักษ์ของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในฐานะคู่คิดทางปัญญา (Cognitive Partner) เพื่อลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการประเมินสมรรถนะความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ของนิสิตครู หลังจากที่มีการบูรณาการเทคโนโลยีดังกล่าวลงในรายวิชาชีพครูแล้ว โดยมุ่งเน้นการประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และการตระหนักรู้ด้านจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics) เป็นสำคัญ

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลของการนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (Practicum) โดยเฉพาะการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการเป็นผู้ช่วยออกแบบการจัดการเรียนรู้ การสร้างสื่อ นวัตกรรม หรืออีโมดูล (e-modules) เพื่อดูแลสุขภาพและพัฒนาการทางวิชาชีพของนิสิตครู

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา (สัญญาเลขที่ SE6909/2569)

เอกสารอ้างอิง

- ครรชิต ทรศนะวิเทศ. (2562). แรงจูงใจในการทำงานกับผลประกอบการ. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 13(28), 124-133.
- งานทะเบียนและสถิตินิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา. (2568). *ข้อมูลจำนวนนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา* [เอกสารข้อมูลภายใน]. ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พิทยาภรณ์ พุ่มพวง, สุธีรา ตีวิท, สุรินทร์ พิทักษ์สกุล, ธัญพร พุ่งเฟื่อง, และ นันทิกา สุตเนน. (2025). ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งานของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารบัญชีปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 10(2), 163-180.
- วิลาวลัย โพธิ์ทอง. (2568). การยอมรับและการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพิ่มพูน(Generative AI) เพื่อการศึกษาของนิสิตครู: ความแตกต่างทางเพศ. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 8(4), 327-339.
- อาภา กำจิตรรัตนโยธา. (2563). *ผลของเป้าหมายการกำกับต่อความมุ่งมั่นในตนเอง: การเปรียบเทียบระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Prentice-Hall.
- Bozer Özşarac, E. N., & Ergin, E. (2025). What drives teachers' use of AI in preschool education? A motivational perspective based on Expectancy-Value Theory. *International Journal of Current Education Studies*, 4(2), 1-29. <https://doi.org/10.46328/ijces.191>
- Chiu, T. K. F., Moorhouse, B. L., Chai, C. S., & Ismailov, M. (2023). Teacher support and student motivation to learn with artificial intelligence (AI) based chatbot. *Interactive Learning Environments*, 32(7), 3240-3256.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Diao, Y., Li, Z., Zhou, J., Gao, W., & Gong, X. (2024). A meta-analysis of college students' intention to use generative artificial intelligence. *arXiv:2409.06712*, 1-15. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2409.06712>
- Draxler, F., Buschek, D., Tavast, M., Hämäläinen, P., Schmidt, A., Kulshrestha, J., & Welsch, R. (2023). Gender, age, and technology education influence the adoption and appropriation of LLMs. *arXiv:2310.06556*, 1-15. <https://arxiv.org/abs/2310.06556>
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53, 109-132.
- Habibi, A., Muhaimin, M., Danibao, B. K., Wibowo, Y. G., Wahyuni, S., & Octavia, A. (2023). ChatGPT in higher education learning: Acceptance and use. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 5, 100190. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2023.100190>

- Jo, H. (2022). Continuance intention to use artificial intelligence personal assistant: Type, gender, and use experience. *Heliyon*, 8(9), e10662. 1-13.
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e10662>
- Kabalisa, R., & Altmann, J. (2021). AI Technologies and Motives for AI Adoption by Countries and Firms: A Systematic Literature Review. In K. Tserpes et al. (Eds.), *Economics of grids, clouds, systems, and services* (pp. 41-55). Cham, Switzerland: Springer.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-92916-9_4
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lii, Y., Harris, M., Lawanna, T., & Dawod, A. Y. (2025). Key factors influencing preservice Chinese teachers' willingness for implementing AI applications in higher education. *IEEE Access*, 13, 90572-90590.
- Lin, P. Y., Chai, C. S., Jong, M. S. Y., Dai, Y., Guo, Y., & Qin, J. (2021). Modeling the structural relationship among primary students' motivation to learn artificial intelligence. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2, 100006.
<https://doi.org/10.1016/j.caeai.2020.100006>
- Pei-Yi Lin, Ching-Sing Chai, Morris Siu-Yung Jong, Yun Dai, Yanmei Guo, and Jianjun Qin. (2021). Modeling the structural relationship among primary students' motivation to learn artificial intelligence. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, Volume 2. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2020.100006>.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67.
<https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>
- Sahar, F., & Hassan, Z. (2025). Big five personality traits and university students' motivation to use AI applications: Evidence from Pakistan. *International Journal of Academic Research for Humanities*, 5(4), 77–90.
- Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48(6), 1273-1296.
- Uerpaiojkit, T. (2025). The invisible costs of education reform: Understanding teacher deprofessionalisation in Thailand. *British Educational Research Journal*, 00, 1–24.
<https://doi.org/10.1002/berj.70033>
- UNESCO. (2024). *AI competency framework for teachers*.
<https://doi.org/10.54675/ZJTE2084>
- Wang, F., King, R. B., Chai, C. S., & Zhou, Y. (2023). University students' intentions to learn artificial intelligence: The roles of supportive environments and expectancy-value beliefs. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20, Article 51. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00417-2>
- Yurt, E., & Kasarci, I. (2024). A questionnaire of artificial intelligence use motives: A contribution to investigating the connection between AI and motivation.

International Journal of Technology in Education, 7(2), 308-325.

<https://doi.org/10.46328/ijte.725>

Yurt, E., & Kaşaracı, İ. (2025). Exploring prospective teachers' intentions for artificial intelligence integration in education: The role of motivation. *AERA Open*, 11.

<https://doi.org/10.1177/233285842514039>

Zhang, C., Schießl, J., Plöchl, L., Hofmannet, F., & Gläser-Zikuda, M. (2023). Acceptance of artificial intelligence among pre-service teachers: A multigroup analysis.

International Journal of Educational Technology in Higher Education, 20, Article 49. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00420-7>